

Jugoslovani prevzeli cesto v bližini Kobarida

Italijani se niso upirali. Agentura Tanjug obdolžila ameriške avtoritete kršenja italijanske mirovne pogodbe

Trst, 22. sept. — Zavezniška vojaška vlada poroča, da so jugoslovanske čete ponoči, ko ni nihče na straži, prevzele kose ceste na italijanski strani nove meje v bližini Kobarida. Ko je bila akcija izvršena, se Italijani niso upirali, temveč le posvarili jugoslovane, da ne smejo iti naprej.

Na ceste tvori 200 jardov dolg ovinek znotraj italijanskega ozemlja. Po prevzetju je prišla na cesto pod jugoslovansko kontrolo.

Ladjegradniški delavci v ladjedelnih pri-San Marcu v Trstu, člani komunističnih uni, so zastavili v znak protesta proti odslužitvi šestih komunističnih delavskih voditeljev. Slednji so bili odslavljeni zaradi svojih aktivnosti v nedavnih demonstracijah v Trstu.

Glavni stan uni je naznanil, da je v stavki pet tisoč delavcev in da se jim bo pridružil 3,000 komunističnih delavcev, kakor tudi strojniki, ki so uposleni v tovarniški kompaniji Fabbria. Člani italijanske delavske zbornice so bili pozvani, naj se prijavijo na delo.

Zavezniška vojaška vlada je razkrila, da je šest članov komunistične unije prišlo v ladjedelnice pri San Marcu zadnji ponedeljek po zaprtju. Razobesili so jugoslovansko in italijansko zastavo z rdečo zvezdo in potem naznanili prevzetje ladjedelnice.

Italijanska časniška agentura Ansa je v poročilu iz Gorice omenila napetost med Italijani in Jugoslovani. Nastala je zaradi nove meje, ki je bila začrtana v smislu provizij italijanske mirovne pogodbe. Citirala je izjava goriskega nadškofa Carla Margottija, da so jugoslovanski predstavniki izgnali apostolskega upravitelja iz kraja v bližini Gorice, ki je prišel pod Jugoslavijo. Odpeljali so ga do meje, kjer ga so izročili italijanskim vojakom.

(Radio Moskva je citiral poročilo jugoslovanske časniške

Italija je dozorela za revolucijo

Rim, 22. sept.—Palmiro Togliatti, vodja komunistične stranke, je dejal, da so velike množice italijanskega ljudstva dozorele za revolucijo. To izjavo je podal pred splošnimi demonstracijami v Italiji proti vladi premijera Alcida de Gasperija.

PREDLOG ZA REVIZIJO USTROJA ZDruženih NARODOV SPREJET

Lake Success, N. Y., 22. sept.—Predlog ameriškega državnega tajnika Marshalla za ojačanje in revizijo mirovnega ustroja Združenih narodov je bil sprejet kljub opoziciji s strani Rusije, Poljske in Jugoslavije. Vodilni odbor skupščine je glasoval za predlog, da se zboruje v razpravo ameriško poročilo, ki določa ustanovitve mednarodnega odbora organizacije Združenih narodov. Člani tega odbora naj bi stalno zasledili in bili nekažni pazniki nad negotovo varnostjo sveta.

Ruski delegat Andrej Gromiko je skušal preprečiti sprejetje predloga, a je bil poražen. Argumentiral je, da bi bil tak odločitev nezakonit, ker bi prevzel izvajanje funkcij, ki spadajo v domeno varnostnega sveta, katerega tvorijo reprezentanti evropskih držav. Vprašanje ustanovitve odbora bo prišlo na razpravo v skupščini. Debata se bo vršila tudi o problemu neodvisnosti Koreje, o katerem se Amerika in Rusija ne moreta zediniti.

Pred skupščino bo prišla resolucija Andreja Višinskega, ruskega zunanjega podministra. Ta vsebuje poziv, naj skupščina obsodi kriminalno vojno propagando v Ameriki in vojne hujšake. Resolucija je prišla na agendo brez diskuzije.

Argentina je predlagala, naj skupščina vzame v pretrav katere provizije italijanske mirovne pogodbe. Med temi so one o vojni odškodnini Rusiji in Jugoslaviji. Predlog je bil sprejet s štirimi proti dvema glasovoma. Reprezentanti obeh držav so se vzdržali glasovanja. Za predlog so glasovali reprezentanti Amerike, Mehike, Čile in Kube.

Italijanski delavci zasegli posestva

Nov manever proti konservativni vladi

Rim, 22. sept.—Več tisoč poljedelskih delavcev, ki ne posedujejo ničesar, je invadiralo in zaseglo lastnino veleposestnikov v bližini Rima. Zasega je bila izvršena v več krajih istočasno.

Policijske avtoritete so izjavile, da imajo dokaze, da je gibanje sprožila unija poljedelskih delavcev, ki je pod dominacijo komunistov. V tem vidijo nov komunistični manever proti konservativni vladi premijera Alcida de Gasperija.

V večini slučajev so se delavci zadovoljili z zabijanjem kolov v zemljo, katero so okupirali. Grupa 60 delavcev je imela piknik na posestvu pri stari naselbini Tarquiniji ves dan.

V naselbini Ronciglioni je sto delavcev najelo petnajst godbenikov, ki so jim igrali po zasegi posestev petih lastnikov. Nekateri delavci so izjavili, da se bodo vrnili danes in začeli z oranjem zemlje. Policijske avtoritete so zapretele, da bodo vsi delavci aretirani in postavljeni pred sodišče. Naglasile so, da italijanska ustava dovoljuje privatno lastništvo zemlje in da jo bodo ščitile.

Nov orkan na Karibskem morju

New Orleans, La., 22. sept.—Nov orkan se kuha na Karibskem morju, ki bo morda zajel Florido, Louisiano in druge države na jugu. Vremenski biro poroča, da je središče orkana otok Pines v bližini Kube. Orkan, ki je zadnji teden divjal v južnih državah, je povzročil škodo čez \$30,000,000.

Konvencija Illinoiske delavske federacije

Peoria, Ill., 22. sept.—Letna konvencija Illinoiske delavske federacije se je danes pričela v tem mestu. Na konvencijo je dospelo skoro 1,400 delegatov. Reprezentantov 750,000 članov unij ADF v Illinoisu. Predsednik federacije je Reuben C. Sonderstrom, tajnik-blagajnik pa Victor A. Olander.

TRUMANOVA ADMINISTRACIJA ZABREDLA V ZAGATO

Problem draginje doma in pomoč zapadni Evropi

MARSHALL DOSPEL V WASHINGTON

Washington, D. C., 22. sept.—Predsednik Truman, ki je došel v Washington iz Brazilije, se bo danes sestel s člani civilskega odbora svojega kabineta. Splošno mnenje je, da je njegova administracija zabredla v resno zagato. Oni uradniki, ki so odgovorni za izvajanje smernic, so se pričeli zavedati dejstva, da se program nasičevanja ljudi v zapadnih evropskih državah ne bo mogel izvajati, ker draginja stalno narašča v Ameriki. Draginja doma in pomoč zapadni Evropi sta resen problem.

Člani civilskega odbora so državni tajnik Marshall, poljedelski tajnik Anderson in trgovinski tajnik Harriman. Ustanovljen je bil pred nekaj meseci z namenom, da ugotovi, v kolikem obsegu lahko Amerika pomaga zapadnim evropskim državam v obliki živil in drugih potrebščin.

Iz razpleta situacije v zapadni Evropi in Ameriki je prišlo spoznanje, da bo pomožni program le povečal draginjo in znižal zaloge živil v Ameriki. Če ne bodo poskočile, če bodo živila šla v zapadno Evropo. Izgleda, da bo morala Trumanova administracija revidirati pomožni program, ali pa storiti korake za ustalitev cen.

Nekateri člani kabineta so priporočali vzpostavitev kontrole cen, drugi pa so izrazili bojazan pred posledicami, ki bi sledile prihodnje leto, ko bodo splošne volitve. Federalni justični tajnik Clark je zapretil s prosekucijo spekulatov, katere je obdolžil odgovornosti za spirhalno navijanje cen.

Državni tajnik Marshall, načelnik ameriške delegacije na zasedanju skupščine Združenih narodov v New Yorku, je prekinil svoje delo in odletel v Washington, kjer bo imel važne

Napad na muslimane v Indiji

Letala pripeljala živila beguncem

New Delhi, Indija, 22. sept.—Oboroženi pobojniki so napadli in streljali na kolono 50,000 muslimanskih beguncem, ko so potovali skozi Amritsar v smeri Pakistana, svoje države, pravi uradno naznanilo vojaške oblasti. Dvanajst beguncem je bilo ustreljenih, preden so šle vojaške čete v akcijo. Čete so ubile šest pobojnikov, 37 pa ranile.

Napad je bil izvršen kljub policijski kontroli v Amritsaru, ki je sveto mesto Sikov. Lord Mountbatten, britski generalni guverner, njegova žena in Jawaharlal Nehru, predsednik vlade Hindustana, so se dvignili v zrak z letalom in opazovali kolono beguncem, ki so odkorakale iz vzhodnega dela province Punjab v smeri Pakistana. Ena kolona beguncem je bila dolga osem milj.

Znotraj Pakistana je bilo 21 ljudi ubitih in 13 ranjenih, ko so oboroženi Patanci streljali na železniški vlak, na katerem so bili begunci. Sedem napadalec je bilo aretiranih po napadu.

Poročilo pravi, da je situacija pod kontrolo, čeprav se spopadi med muslimani in Hinduti nadaljujejo. Letala so pripeljala živila 90,000 beguncem v taboriščih v zapadnem delu province Punjab. Poročilo dostavlja, da je bilo čez 100,000 ljudi ubitih in ranjenih v bitkah in izgredih v Indiji v zadnjih mesecih.

Jugoslavija izpustila ameriške vojake

Washington, D. C., 22. sept.—Državni departament je naznanil, da je Jugoslavija izpustila devet ameriških in britskih vojakov. Aretirani in pridržani so bili, ko so prekorčili mejo v Julijski Krajini v bližini Trsta.

razgovore s Trumanom. On se bo udeležil seje članov civilskega odbora. Pričakuje se, da bo na tej seji padla odločitev, ali naj Amerika izvaja pomožni program v prilog zapadni Evropi v določenem obsegu ali ne.

Levičarske demonstracije v italijanskih mestih

Protest proti draginji in vladi premijera De Gasperija. Stavka poljedelskih delavcev končana

Rim, 22. sept.—Več sto tisoč Italijanov se je udeležilo demonstracij v Rimu, Genovu, Milanu, Turinu, Neaplu, Florenci in drugih večjih mestih. Demonstracije so organizirali komunisti in levičarski socialisti. Bile so protest proti naraščajoči draginji in vladi premijera Alcida de Gasperija.

Demonstracije so potekle mirno. Pripetil se ni noben incident, ker se policijske enote niso vmešavale.

Množice demonstrantov so poslušale govornike levičarskih strank, potem pa so se razšle. Okrog 30,000 ljudi se je udeležilo demonstracij v Neaplu. Demonstracij v Milanu, Genovu in Florenci se je udeležilo ogromno število ljudi.

Palmiro Togliatti in Luigi Longo, voditelja komunistične stranke, nista govorila pred demonstranti. Pietro Nenni, vodja levičarskega krila socialistične

Anglija se bo odpovedala mandatu?

Odpoklic vojaških čet iz Palestine

London, 22. sept.—Vest iz vi, ki ima stike z vlado premijera Attleeja, pravi, da se bo Velika Britanija morda odpovedala mandatu nad Palestino, ako ne bo organizacija Združenih narodov kmalu sestavila zadovoljivega programa v svrhu rešitve resnih problemov.

Odločitev bo najbrže padla na seji članov kabineta ta teden. Odpovedi mandatu bi sledil odpoklic britskih čet iz Palestine. Britaka oborožena sila v deželi šteje okrog 100,000 mož.

Vest iz Beiruta, Lebanon, pravi, da so se člani eksekutivnega odbora Arabske lige izrekli proti razkosanju Palestine na dve državi — arabsko in židovsko. Razkosanje in ustanovitev dveh držav je priporočal posebni odbor Združenih narodov za Palestino.

Arabska liga trdi, da je Palestina arabska dežela. Ona se je izrekla proti priseljevanju židov v Palestino.

MARSHALL OBDOLEŽEN VODSTVA DIPLOMATIČNE VOJNE PROTI RUSJI

Moskva, 22. sept. — Pravda, glasilo komunistične stranke, je obdolžila ameriškega državnega tajnika Marshalla, da skuša pretvoriti organizacijo Združenih narodov v areno za diplomatsko vojno proti Sovjetski uniji in da njegova taktika in metode ogrožajo življenje te organizacije.

Izvestja, glasilo sovjetske vlade, so se pridružile Pravdi v obsodbi ameriške politike. Ruski tisk in radio sta začela ofenzivo, da pridobita svetovno mnenje na svojo stran v zvezi z razpravami, ki so v teku na zasedanju skupščine Združenih narodov v New Yorku.

"Združeni narodi celo v sedanjem stanju nepopolnosti so zapreka proti uresničenju ameriških ekspanzijskih načrtov," pravi J. Viktorov v članku v Pravdi. "Marshall je v svojih javnih govorih napovedal diplomatsko vojno Sovjetski uniji in drugim demokratičnim državam, ker navzočnost Rusije v organizaciji Združenih narodov predstavlja nevarnost ustanovitvi monopola dominacije Amerike. On skuša pretvoriti Združene narode v orodje diktatorov ostalemu svetu. Ameriška diplomatija vojna ne bo postala zmagovit pohod. Odgovor Višinskega na Marshallove obdolžitve je povzročil paniko med pogrebniški organizacije Združenih narodov in odobravanje med odkritimi podporniki svetovnega miru."

Govor Višinskega, v katerem je obdolžil Ameriko, da hoče dominirati ves svet, je bil temeljni predmet v ruskem tisku. Pravda, Izvestja in drugi listi so napovedali odločno opozicijo proti Marshallovim predlogom na zasedanju skupščine Združenih narodov.

Dvaanst slovitih ruskih pisateljev je naslovilo odprto pismo ameriškim pisateljem z vprašanjem, naj povedo, na kateri strani so. Pismo vsebuje tudi poziv, naj dvignejo svoje glasove proti novi fašistični nevarnosti in vojnim hujšakem v Ameriki.

Profitar si je nabasal vrečo z dolarji, izprešanimi iz delavskih žuljev in prihrankov, ki izginjajo v svet visokih cen, ki so udarile gospodinjstvo po glavi. Reakcionarni senator Taft pa porogljivo priporoča, naj "jemo manj."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPOMRE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Bolna Italija

Zadnjič, po ruski ratifikaciji italijanske in drugih mirovnih pogodb z ošišanimi državami, smo na tem mestu ugibali, kaj stori Washington: da-li potegne ameriške čete iz Italije ali jih pod kakšno pretvezo še tam obdrži. Povod za tisti članek nam je dalo precej razširjeno mnenje v tej deželi kot v Italiji, da morajo anglo-ameriške čete ostati tam za nedoločen čas vsled tega, ker je Italija postala najvažnejša ameriška strateška točka v Sredozemlju.

Takoj po priobčitvi tistega članka pa je državni department naznanil, da je z italijanskim zunanjim ministrom Carlom Sforzo sklenil dogovor, po katerem bodo ameriške čete zapustile Italijo do novega leta. (Ta dogovor je že stopil v veljavo in prve čete so bile potegnjene od tam zadnje dni.) Par dni pozneje pa smo čitali, da bo v Sredozemlju ostala ameriška bojna mornarica in na vsaj črti "kooperirala" z Italijo. V ta namen se bo posluževala tudi italijanskih pristanišč. Torej bo koza cela in volk sit... Kdor zna, lahko pride do zajca na več načinov!

Predzadnji teden pa smo čitali o splošni stavki poljedelskih delavcev v severni Italiji. V treh ali štirih provincah je zastavalo čez milijon poljedelskih delavcev. Stavka je bila političnega značaja—protest proti veliki draginji, črnemu borzianstvu in vladni pasivnosti. Obtoženi so bili seveda komunisti, da so to stavko namenoma povzročili iz političnih motivov. To je možno in tudi nič novega. (Splošna stavka proti veliki draginji bi bila potrebna tudi v tej deželi!) Kar je ta stavka demonstrirala, je to, da so bili prvici dobri pogoji zanje, drugič pa, da je italijansko delavstvo dobro organizirano in militantno.

Notranji položaj v Italiji je v resnici zelo nezdrav in gnil. In sicer politični kot gospodarski. O tem je nedavno napisal informativen članek Matteo Matteotti, sin znanega socialističnega poslanca in voditelja, ki so ga leta 1925 umorili fašisti na Mussolinijev ukaz. V tem članku nam mladi Matteotti podaja sledečo sliko:

Današnja situacija v Italiji je z ozirom na ustanovitev resnične in efektivne demokracije zelo kritična. Na eni strani je na pohodu reakcija, ki dobiva vedno več pristašev, na drugi strani pa raste komunizem (Matteotti je desničarski socialist). Širov vse Italije je razširjena korupcija in povsod najdete ostanke fašizma: sebičnost, lakomnost, nesposobnost v javnih uradih, pomanjkanje javnega duha in vsake odločne akcije s strani vlade. Slednja se sploh izogiba problemom, namesto da bi jih reševala. DeGasperijeva vlada sploh nima nobenega programa, marveč tira deželo v nov klerikalni totalitarizem. Slično je tudi s političnimi strankami in njih voditelji, ki delajo take kompromise, da ustvarjajo le korupcijo, pravi Matteotti.

Se slabši pa je gospodarski položaj. Lani se je indeks industrijske produkcije sicer dvignil od 23 do 43 pointov v primeri s produkcijo iz leta 1938—100. Znaki obnove so sicer vidni povsod. Kar deželo najbolj tepe, je distribucija, ki je ravno tam kot je bila pod fašizmom—bogati sloji postajajo bogatejši, revni pa revnejši. S padcem fašizma se ekonomska struktura ni nič spremenila. Izvedena ni bila še nobena agrarna reforma, ki je v Italiji tako potrebna. Gospodarji so grofje in drugi veleposestniki, ki lastujejo pretežno večino zemlje. Poleg Španije sploh nobena druga evropska dežela ne pozna takega kmetijskega proletarijata kot ga Italija.

Na podlagi nekega zakona, ki je bil sprejet leta 1945, bi vlada morala razdeliti neobdelano ali slabo obdelano zemljo kmetiskim zadrugam. Te zemlje je v Italiji okrog osem milijonov akrov, toda do konca lanskega leta je bilo razdeljeno te zemlje poljedelskim zadrugam le okrog 300.000 akrov. (Gotovo je tudi to vplivalo na izbruh prej omenjene stavke poljedelskih delavcev.)

DeGasperijeva demokratska (klerikalna) vlada tudi ni izdelala kakšnega načrta za rekonstrukcijo industrije, kakor tudi ne za planirano ekonomijo. Vse to je v rokah privatnih kapitalistov. Rezultat tega je, da je 2.300.000 delavcev brez dela, dasi bi ga bilo lahko dovolj za vse. (Stotisoče delavcev je odšlo za delom v Francijo, na Češko in zadnje čase tudi v Jugoslavijo.)

Slično je tudi s finančnimi reformami, ki so bile sabotirane na desno in levo ali pa so ostale na papirju. Slednje se je na primer zgodilo z davkom na kapital. Posledica tega je, da so italijanske finance ne samo kaotične, marveč naravnost pogubonose. Na eni strani je velikanska inflacija, ki najbolj tepe delovno ljudstvo, na drugi pa bo letošnji vladni deficit znašal 610 milijard lir—stroški so preračunani na 869 milijard lir, dohodki pa na 286 milijard. In to kljub temu, da je Italija letos dobila od Amerike milijardo dolarjev v obliki črtanja posojil in okupacijskih stroškov.

Iz vsega tega je razvidno, da Italiji grozi še večja inflacija, ljudskim masam še večja mizerija. Kot poročajo razni ameriški novinarji, je na črnem trgu sicer vsega dovolj in bogati sloji ter črnohorziji z Vatikanom vred žive razkošno kot so živeli pod Mussolinijem in prej. Vsi ti paraziti se zanašajo, da bo Italijo rešila Amerika z novimi milijardami, novim "lend-leaseom", seveda na račun ameriških davkoplačevalcev. Kapitalistični politiki in vladajoči sloji v tej deželi so to tudi pripravili storiti, kajti pretežni del dnevnega bremena nosi ameriško delovno ljudstvo. Vse to so pripravili storiti zato, ker se prav tako boje velikega socialnega potresa v Evropi, posebno v Franciji in Italiji, kot se ga boji francoska in italijanska buržvazija z Vatikanom vred. Ampak je zelo dvomljivo, da bodo ameriške milijarde kaj zalegle, odnosno le toliko, da bodo socialni potres v Italiji odgodile za nekaj let. Delež bi mogle ozdraviti le radikalne pa temeljite re-

Iz urada "Big" Tonyja

Oakland, Calif.—John Pečnik me je pismeno povabil na društveno veselico, katero sta priredili društvi 569 in 723 SNPJ v korist društvenih blagajn 31. avg. in 1. sept. v Slovenskem domu v Fontani.

V pismu mi je zagrozil, da me zadene stroga kazen, če se ne pripeljem na Delavski dan v Fontano. Takoj sem mu odpisal, da se kazni zelo bojim, posebno denarne, še bolj pa, če bi me vtaknil za nekaj dni v "šepkamro", kjer bi gotovo od žeje poginil. Sporočil sem mu, da bom njegovi želji ustregel in obenem sebe rešil stroge kazni.

Ker je razdalja 443 milj od Oaklanda do Fontane, se je treba dobro pripraviti za potovanje. "Lizo" smo pregledali in jo našli pri dobrem zdravju. Seveda, potem je potreben tudi dober voznik. Tudi on se je dobro počutil!

Sporočili smo naši prijateljici Josie Remitz, da se zopet peljemo na obisk v Fontano, zato naj še ona prisede ter povabi tudi svojo prijateljico Ančko Gliko. Obe sta se povabila odzvali, torej sem imel zopet kar tri dekleta s seboj, tako da mi ni bilo dolgčas na potovanju. Obe sta še premladi, da bi ostali brez moških. Josie je že dolgo vdovica, Ančki je pa umrl mož pred letom dni.

Zgodaj zjutraj jo mahnejo po cesti 99. Ker smo bili vsi židane volje, je tudi "Liza" z veseljem bezljala kar 60 milj na uro. V Fontano dospemo, ko je sonce jemalo slovo. Ker smo se bili gneče na cesti, smo se podali na pot že v petek, mesto v soboto. Naši potnici sta dobili "jerpergo" pri Parkljevih, jaz pa kot po navadi pri Louisu Remoušu (Ramovšu?).

Tisti večer smo se vsi dobro odpocili, drugi dan pa je bila sobota in smo obiskali nekatere naše prijatelje. Povsod so nas pogostili: mene s hladnim pivom in "železno", moja dekleta pa z oranžnim sokom.

Ustavili smo se tudi pri Albertu Hrastu. Gospodinja je nas takoj povabila v hišo in dejala, da bom zelo presenečen. In res, ko vstopim, mi John Petrič seže v roko. Mrs. Petrič mi je dala pa še poljubček, tako je bila vesela, ko je nas zagledala. Oba sta zelo družabna. Pred letom dni smo se prvič videli v Warrenu, Ohio, to leto pa v Fontani.

V nedeljo (31. avg.) smo šli pa v Slovenski dom. Ob eni uri so že pričeli prihajati od blizu in daleč; topolmer je kazal nič manj kot 103 stopinje; pivo se je dobilo tudi od zunaj, ne samo v dvorani. Trošne listke so na takih priredbah prodajali na jarde, to pot pa kar na klatre. Martin Bolha jih je kupil kar pet klatrov naenkrat. Peter Benedict ravno tako, potem jima je sledil Blaž Mežori iz Los Angelesa.

Ker sem precej visok, me je vsakdo videl in kamor sem se ozrl, mi je kdo ponudil čašo piva. Seve, pijače se ne branim in samo tedaj rečem "ne", če me kdo vpraša, če imam dovolj.

Drugi dan je bil Delavski dan, zato se ni nikomur ni mudilo domov. Louis Simončič iz Los Angelesa je zelo povoljno igral prave slovenske polke in valčke. On se ni oziral, če je tu rojeni mladini všeč ali ne, ampak je hotel ustreči našemu slovenskemu narodu. Zgledalo je, da je ustregel večini. Tako je prav! Godeci so opolnoči zaključili, potem sem pa še jaz potegnil na koncertino, pred zaključkom smo pa še zapeli "Prej pa ne gremo dam..." in skoro se je že svetilo, ko smo šli k počitku.

Drugi dan smo se pa zopet dobro zabavali. Iz Los Angelesa so se pripeljali Frank Aubel in žena in John Slapjak. On ima že preko 70 let, pa je še vedno čvrst. Max Basey in žena sta prišla iz Los Angelesa in pripeljala s se-

forme, o katerih pa DeGasperijeva vlada ne mara nič slišati. Sigurno je tudi to, da bo italijanska buržvazija iskala svoje rešitve v novem klerofašističnem totalitarstvu, kakor pravi Matteotti.

Mnošica 20.000 ljudi navdušeno pozdravila Henryja Wallaca ob priliki njegovega prihoda v Madison Square Garden, New York, kjer je v svojem govoru ostro bical biisniške monopolne in zgrešeno ameriško sunanjo politiko. Shod je aranzirala organizacija Progressive Citizens of America, prebitek od vatopnine pa bo šel za Wallaceovo govorniško turo, ki je sedaj v načrtu.

boj družino Johna Rebola, katera je velika. Rokovali smo vse križem. Starejši sin John je že precej časa v Los Angelesu in sedaj so prišli še starši iz Puebla, Colo. Oče je prinesel s seboj tudi svojo harmoniko in nam je zaigral nekaj komadov. Kljub visoki starosti sta oba čvrsta. Ko sem jima bil predstavljen, sta rekla: "Ali si ti 'Big' Tony?" Oba rada čitata Prosveto in sta me poznala po imenu.

Vprašal sem ju, ali poznata Rose Radovich, tajnico društva 21 SNPJ. Odgovorila sta, da jo dobro poznata, ker sta tudi ona dva člana tega društva. Njo bi tudi jaz rad poznal, ker je zelo aktivna pri društvu in se v Prosveti večkrat oglašuje. Pravil sem mu, da imam sliko 13 konvencije, na kateri je gotovo tudi Rose Radovich, pa ne vem, katera je.

Torej, cenjena sestra Rose Radovich, ker imaš dosti prijateljev tu v Californiji, te podpisani vlnudno vabi v našo slovito državo na počitnice. Ogledala si boš naše lepote. Ker imam vsak dan počitnice, te bom peljal čez najdaljši most na svetu v San Franciscu na tako zvani "Kranjski hrib". V tej lepi slovenski naselbini se boš seznanila z uradniki društva 304, kjer imamo tudi prijazno in aktivno tajnico, mammo Barich.

Tisto popoldne je čas hitro tekkel; pokramljali smo malo s tem in onim, proti večeru smo se pa zmuzali v spodnje prostore, kjer se je dobil poleg pijače tudi prigrizek. Anton Zaitz je imel prav odgovorno mesto: prodajal je trošne listke kar na klatre, John Pečnik je pa skrbel, da je bilo vedno dovolj hladnega piva.

Pravijo, da smo Slovenci pijanci. To ni resnica! Seveda pijemo ga radi, a nikogar nisem videl, da bi ga imel preveč pod kapo. Dva dni skupaj smo se lepo zabavali, prepevali, plesali.

Poročilo s konvencije Hrvatske
bratske zajednice

Pittsburgh, Pa.—Za konvencije predsednika je bil izvoljen George Buhar, odvetnik iz St. Louisa. Porazil je Butkovičvega kandidata Boyda (Boiča) iz Clevelanda, bivšega državnega senatorja, s 166 proti 133 glasovi. Tu se je pokazala progresivna večina in vrila reakcionaren blok v paniko, ko so "pogoreli" pri vsakih nadaljnjih volitvah. Manjšina se poslužuje napadov na komuniste in jih izziva v fizično borbo na različne načine, toda trezna delegacija se ni dala speljati na led. Računajo, da bi s tako bitko morda razbili konvencijo in zopet ostali v sedlu.

Do danes je narejenega malo konstruktivnega dela in vse kaže, če se duhovi ne pomirijo, bo konvencija trajala še par tednov.

George Witkovich.

Plesna veselica
podružnice 48 SANSa

Cleveland, O.—Naša podružnica 48 SANSa, ki ima svoje okrožje v sosesčini Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd., želi opozoriti vse slovensko zavedno občinstvo, da bo priredila plesno veselico 5. oktobra v auditoriju SDD na Waterloo rd.

Prvotno smo nameravali aranzirati na ta dan popoldansko priredbo s programom, pri katerem bi sodeloval dramski zbor Anton Verovšek, ker pa to društvo iz tehnege vzroka ne bo moglo podati igre, smo se morali sprijazniti zgolj s plesno veselico. Za ples bo igrala dobro znana Zalokarjeva godba, katera igra lepe polke in valčke v Twilight Gardensu.

Prošeni ste, da opozorite vašo mladino na to plesno veselico. S tem, da se mladina udeleži tega plesa, boste koristili dobri stvari, zaeno pa boste vedeli, da se mladina nahaja v dobri družbi.

Organizacija SANS nam je še vedno potrebna, kakor je uvidele delegacija na zadnji konvenciji SANSa, in začrta obširen program, ki se nanaša na ameriške Slovence. Smernice organizacije tudi določajo gojenje kulture in prosvete med našo tu rojeno mladino, seznanjanje naših otrok z zgodovino našega naroda, tako da bodo pravilneje razumevali borbo, katero so vodili njihovi sorodniki in stari domovini. Če ne bomo vrtili tega dela med našo mladino, potem se lahko upravičeno bojimo, da bodo podlegli lažipropagandi, katera se kot golazen širi pa na zadnjem časopisju.

Človek bi se zjokal, ko čita vse te laži, ki jih prinaša o našem narodu reakcionarno časopisje, razne časnikarske agencije in radio. Naša mladina, ki dobiva po večini informacije o domovini svojih staršev le skozi te laži-vire, kaj rada podleže tem lažem in propagandi proti Jugoslaviji.

Črna in kapitalistična reakcija je pričela po zadnji vojni vedno višje dvigati glavo. Ta reakcija bi rada videla, da bi se povrnili časi izkoriščanja po vsem svetu, zlasti v Evropi, kjer so narodi pomeli in uničili fašistično golazen. Danes pa naši reakcionarji dajajo potuho tistim izrodem, ki so počenjali največja zverinstva med vojno, zaeno pa jim dajajo zavetišče v tej deželi, tako da bomo imeli nekega lepega dne tudi mi problem z njimi.

Naša dolžnost je, da pravilno poučimo našo mladino, da bo jasneje mislila in ne nasedala vsaki lažipropagandi. SANS bo moral v bodoče tudi temu problemu posvetiti več pozornosti.

Starši, priporočajte svojim sinovom in hčeram, naj se pridružijo naši organizaciji in pričnejo vršiti oni del svoje naloge, ki se tiče njih samih, če nečeno, da jih bo čas prihitel in vrle v težak položaj. Sicer pa imamo nekaj dobrih naprednih Amerikancev med nami, a žal vse premalo. Bivši podpredsednik Združenih držav Henry Wallace je velik naprednjak, a reakcija ga zmerja s komunistom. Danes je tako psovnanje kar v modi in človek bi mislil, da nas bodo pričeli ti "nepripravi" kar žive peči.

Torej potrudimo se in zainteresirajmo našo mladino za organizacijo SANS! Ta organizacija nam je z vsakim dnevom bolj potrebna, da razkriva vso to lažipropagando, ki jo vrši reakcija proti vsemu, kar je naprednega.

Če pa bomo hoteli, da bo SANS res vršil uspešno svojo nalogo, ga moramo še nadalje finančno podpirati, kajti brez vsakega sodelovanja in finančne pomoči, ni mogoče vršiti tega važnega dela. Zato so nam tudi potrebne priredbe, s katerimi pridemo do finančnih sredstev. Seve, prošeni ste, da prispevate tudi prostovoljne prispevke.

Zaključujem in ponovno vabim na plesno veselico podružnice 48 SANSa, katera se bo vršila 5. oktobra v SDD na Waterloo rd.

Joseph F. Durn, tajnik.

Časovni komentar

MILAN MEDVEŠEK

Nesoglasje dveh svetov

Zadnji teden se je pričelo zbiranje Združenih narodov, že prvi dan, pri volitvah ne odbore, sta stopila v ospredje dva svetova, idejna nesoglasja, konflikt med slovenskimi in neslovenskimi državami. Blok zapadnih držav z Združenimi državami na čelu je do malone vsa mesta v važnih odborih, slovenski narodi pa so li odrinjeni in dobili sekundna mesta. Vse kaže, da so zapadni narodi na "špagci" nekoga emperorja DOLARJA so dosledno volili proti slovaškim kandidatom.

To je večja tragedija, kot vidi na prvi pogled. Samo pomislimo! Slovenski narodi izgubili na milijone duš v boju proti nacifazizmu, utrpeli na milijone materialne škode, s katero se ne morejo niti od primerjati stroški, ki so jih in li zapadni narodi v tej vojni izvajali zmago na milijonih grobovih, na kosteh starčkov otrok, s potoki krvi, a danes jih hočejo zapadni narodi od vati kot kakšne nezaželje kužke!

Kako jih ne bi bolela ta neizmerena krivica?! Medtem so bili slovenski narodi uničeni v tej grozni vojni, so se nekateri narodi redili račun vojne, na primer nekateri države v Južni Ameriki, so zaeno kolaborirale z Nemci, kakor tudi nekatere evropske nordijske države, toda sedaj grajo glavno vlogo v Združenih državah ter udrihajo po Sovjetski Rusiji in ostalih slovenskih državah. Tem sovražnim državam se je pridružila tudi Francija, to je tista Francija, katera je Nemčija porazila v nekaj dneh, kakor je ponižno kolaborirala s Hitlerjem.

Drugi, še mrzlejši curek v za vrat slovenskim narodom je zli drugi dan zasedanja Združenih narodov naš državni tajnik Marshall. Rusijo in evropske države je direktno dolžil obstrukcije miru in njih zvrnil vse tisto, česar se v veliki meri krivi mi sami.

Taktika "primite tatu" ni bila ostati brez posledic in vjetski delegat Višinski se silno razpletal ob takih obdobjih, pobral rokavico in naše grehe, ki niso majhni, kar so dobili po svojo kontrolo administracijo in državni partment vebankirji in politisti. Višinski je še posebej imenoval nekaj oseb, katere rade metale atomske bombe slovenske države, ter naše revolucionarne časopisje, ki noče dan bruhati laži in ščulje ameriško ljudstvo proti slovenskim narodom in ustvarja sentimente za tretjo svetovno vojno.

Ta roj os, ki neprestano piše slovenske narode in bi jih nepotianil v obdobje hlapečnosti, tlačenosti ponižnosti in servilnosti, pa se še posebno zaleže v tisti magični veto, ki je edino orožje, s katerim se slovenski narodi oz. Rusija odzove, da se ne more sleherni "zapadnjak", ki je bil morda ves čas vojne na zunaj nevtralen, vcu pa želel zmago Hitlerju, brisati svojih umazanih čevljev ob Rusijo oz. slovenske države.

Svet ima vse osnovne pogoje za mirno sožitje, zato upajmo, da se bodo narodi streznili in resnično pričeli delovati za trajen mir. Seveda, poprej kot Amerika resnično za mir, se moralo ljudstvo pričeti zanimati za obsepolitične zadeve in pti za obsepolitične zadeve in pti za odgovornih mest, ki se danes tako hazardno igrajo s to deželo in vsem svetom.

Američani ustavili Jugoslovane pred vpadom v Trst...

Kako zavajalno je naše časopisje, samo lahko razviditi iz poročil v ameriških časopisih. So na naglašala, da so nameravali Jugoslovani okupirati Trst in nekatere druge kraje ob meji italijanski jugoslovanski meji, toda sedem ameriških vojakov (Dolje na 3. strani)

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

DELAJSKO GIBANJE, S FRONTE DELA

Velike zmage v "Litostroju" in pri hidrocentrali na mariborskem otoku

Mnogi reakcionarni elementi in oportunisti so zagnali velik vik in krik, ko je bil objavljen petletni gospodarski načrt v Jugoslaviji in je postal tudi zakon. Takrat so rekli ljudje, ki ne marajo neodvisne in svobodne Jugoslavije, ki ne marajo delovnega človeka in mu ne privoščijo človeku dostojnega življenja, da je ta načrt utopijski, da je fantazija nekateri "strokovnjaki" pa so dokazovali, da je prva jugoslovanska petletka nerealna, torej zopet utopijski. Ti odkriti in prikriti sovražniki delovnih ljudi, ki so istočasno hlapci — medvedo dobro plačani hlapci — kapitalistov, so prišepetavali, da ni treba industrializirati države, ne elektrificirati, da naj Jugoslavija raje gradi lahke industrije, da se bolj izboljša industrija, da je ceneje, ako Jugoslavija kupuje v inozemstvu (tu se vidi, v čigavi službi so) itd. Nekateri so tudi rekli, da se ni čas za to, da bi gradili. Vsem tem elementom je delavski razred odgovoril enodušno: z dejanjem: Ze v prvih šestih mesecih je prekoračil v mnogih panogah petletni načrt za mnogo odstotkov in za še več odstotkov bo prekoračen ta načrt do konca leta, ker je bila medtem začeta organizacija, ki je mestoma delala tudi težave, dobila izvedena in je sedaj tempo mnogo hitrejši.

Nove zmage in najprejčljivi odgovor tem temnim elementom, ki so se že v času narodno-osvobodilne borbe izkazali kot sovražniki in zajedalci delovnega ljudstva, pa so bila v teh dneh dosežena v tovarni "Litostroju", v mariborski hidrocentrali "Mariborski otok" in drugod širom države.

Z "Litostrojem" so ljubljanski delavci in inženirji dokazali, kaj zmorejo pridne in zavestne roke delavca. Ob pomanjkanju materiala, pomanjkanju strokovnjakov, izkustev itd. so vendar delavci zmagali v predvidenem roku in postavili s tem velik zgrad, da so zmogli postaviti tudi takrat, kadar za to niso podali vsi pogoji in so torej resnično velike oziroma imajo skoro videz nemogočnosti. Litostrojci so pokazali vsem tovarštem, kaj premore velika volja in kaj naredi vera v samoga sebe. Ta velika zmaga je privedla delovne ljudi ne samo v Sloveniji nego v vsej državi. Sam maršal Tito z mnogimi vrhovnimi ministri so prisostvovali otvoritvi Litostroja in s tem dali vse priznanje ljudem, ki so bili sposobni doseči take rezultate. Ponovno se je manifestiral klis nove dobe v Sloveniji, da je postalo delo stvar časti in slave!

6. septembra se je vršila svečana proslava zaključka gradbenih del tudi pri hidrocentrali na Mariborskem otoku. Tudi ta zaključek je pomembna zmaga v izvajanju petletnega načrta. V obeh slučajih, to je pri Litostroju in na Mariborskem otoku, so bili ob tej priliki proglašeni številni delavci in strokovnjaki za udarnike, za junake dela. To so vsi tisti, ki so s svetlim zglede in pozitivnostjo, premaganja naporov dosegli pri delu najboljše rezultate.

Izseljenci se vračajo . . .

Po poročilih, ki so prišla v Jugoslavijo, se pripravljajo večje število vojakov na povratek v domovino tudi iz Avstralije in Nove Zelandije. V Avstraliji je bilo 10.000 jugoslovancev, v Novi Zelandiji pa 7.000. Izseljenci se bodo vrtni z ladnjama "Radnik" in "Partizanka". "Partizanka" bo krenila na svoje prvo potovanje po izseljence v Avstralijo (zap. Avstralija). "Radnik" pa bo po prevozu tretje skupine izseljencev iz Kanade krenil v Sydney in Auckland. Izseljenci se bodo vrtni v zaledno prihodnjega leta.

Po 17 dnevnem potovanju iz Montreala je prišlo v reško luko s parnikom "Radnik" 31. avgusta 272 družin s skupno 482 osebami. K sprejemu se je zbralo nad 30.000 ljudi, ki so navdušeno pozdravili drage rojake, ki se vračajo v domovino. V imenu zvezne vlade iz Beograda je izseljence pozdravil minister Vrhovnjak, ki je dejal, da so v svobodni domovini že ustvarjeni taki pogoji za delovnega človeka, da ni treba več nobenemu postopnemu človeku iskati kruha v tujini. Enkrat za vselej je uničeno izkoriščanje, ponižanje in beda, ki so poprej silile delavce, da so odhajali v tujino. V imenu svobodnih delavskih strokovnih organizacij je pozdravil izseljence Ugarković. Vsi izseljenci so se odločili, da bodo sodelovali v državnem gospodarskem sektorju. Izseljenci so izjavili, da so srečni, neopisno srečni, da so se mogli po šestih letih tujine vrtni domov, kjer bodo lahko pomagali pri izvedbi petletke. Izseljenci so pripeljali s seboj raznega blaga v vrednosti 25 milijonov dinarjev. Ko so stopili na svobodna rodna tla, so se javili predsedniku vlade in velikemu jugoslovanskemu heroju maršalu Titu rekoč:

V času, ko stopamo na tla naše drage svobodne domovine pošiljamo Srbi, Hrvati, Slovenci, Črnogorci in Makedonci, izseljenci iz Kanade polni veselja in sreče, Vam dragi maršal in po vas vsem našim narodom bratske plamenice pozdrave. Brezmejna je naša sreča, ker so nam na široko odprta vrata rodne grude. Združeni v bratški ljubzni se vračamo iz tujine v državo po dolgih desetletjih, odločeni, da pod vašim modrim vodstvom s vsemi svojimi silami, izkušnjami in znanjem, pridobijemo pri težkem in napornem delu po kanadskih tovarnah, rudnikih in gozdovih pomagamo pri uresničenju našega prvega petletnega načrta, pri graditvi nove Jugoslavije pri ustvarjanju boljše in srečnejše bodočnosti za nas vse in naše bodoče rodove!

"Vse sile hočemo staviti na razpolago domovini!"

Predsednik pododbora izseljencev iz Kanade Stjepan Šaban je dejal novinarjem v imenu kanadskih izseljencev, ki so se vrtni v domovino: Vse sile in vse, kar smo si pridobili v tujini, hočemo staviti na razpolago domovini. Osnovna stvar, ki nas je privedla do tega, da se vrnemo v Jugoslavijo, je naša nova stvarnost, dejstvo, da se v novi, prerojeni Jugoslaviji ustvarja novo življenje, da je naša država na poti k socializmu, kjer delavci in ne bo več izkoriščanja, ampak kjer dela za sebe, za svoje ljudstvo in za svojo domovino. Prišli smo domov, da bi se od naših delavcev v domovini naučili, ker smo veliko slišali o njihovem novatorstvu in iznajdbah. Pripravljeni smo staviti vse svoje sile in vse v službo domovine delovnega ljudstva. Ne pričakujemo tukaj udobnosti, marveč dela, da se čimprej vključimo v proizvodnjo in pomagamo pri izvedbi petletnega gospodarskega načrta!

Tako se množe nove skupine delovnih ljudi, z bogatimi izkuštvami in veliko ljubeznostjo do rodne grude, da ji pomagajo, pri obnovi in izgradnji, da bo vsem dom lepši in svetlejši.

IZ KULTURNO-PROSVETNEGA ŽIVLJENJA

Turneja tržaških pevcev po Sloveniji

V Sloveniji so gostovali pevci in pevke komornega zbora Radia II Trst, da bi navezali kulturne stike z brati, ki živijo v svobodi. Tržaški pevci so na svoji turneji doživeli nad vse veličastni sprejem. Nastopili so v Mariboru, kjer so zapeli tudi italijanskim delavcem, ki so trenutno zaposleni v mariborski industriji. Zbor je vodil Ubaldo Vrabc. Spored tržaških pev-

cev je obsegal slovenske, srbske, hrvatske narodne in umetne pesmi. Prireditelj v Mariboru se je razvila v veličastno manifestacijo bratstva. Zbor je potem koncertiral tudi v Celju in v zdravilišču Dobrna. Tržaški gostje so nastopili tudi v Domu partizanskih sirot, nato pa še v zdravilišču Rogaske Slatine, kjer so pred jugoslovansko publiko izvajali svoj izbran pevski spored, ki je obsegal 16 pesmi.

Kritika se je zelo pohvalno izrazila o izvedbi programa. Pevski zbor je na zavidljivi višini.

Novi jugoslovanski filmi

V republiki Makedoniji so posneli dokumentarni film z naslovom "Makedonija". V film so zajeli vse značilnejše kraje in kulturne spomenike v Makedoniji in to po scenariju M. Djurdjevića. Film je živ izraz ljudske republike Makedonije z vsemi naporci delovnega ljudstva pri obnovi ter nadaljni izgradnji.

V Pragi na Češkem vrtno jugoslovanske filme. Jugoslovani so predali četvero dokumentarnih filmov, ki so dosegli velik uspeh. To so filmi: "Po sledovih IV. in V. ofenzive", "Sodba ljudstva", "Julijška Krajina" in "Mladina gradi progo Brčko-Banovići".

Slovensko podjetje "Triglav-film" v Ljubljani snema kulturno-dokumentarni film o Primorskem. Scenarij je napisal pisatelj France Bevk, režira in snema pa film Metod Badjura. V obličajnem "Obzorniku", ki ga izdaja "Triglav-film" so prikazane v zadnji izdaji scene iz tovarne "Iskra" v Kranju, kjer izdelujejo kinematografske aparature, dalje prizore iz pionirskega življenja v zdravilišču letovišču gozd Martuljek na Gorenskem, stara arhitektonska dela v Kostanjevici na Dolenjskem, kajak tekme na Savi, razprava proti vojennemu zločinu Rainerju ter bolgarsko delegacijo v Ljubljani.

ODDIH V POČITNIŠKEM DOMU

V skrajnem severozapadnem kotičku Slovenije je narava s posebno bogato razkošnostjo razpisala prelestno lepoto, ki jo lahko ustvarja samo tako velik stvarnik, kot je narava sama. Tam kraljuje oči Triglav nad ostalimi mogočnimi vršaci Julijskih Alp, nad kristalno čistimi gorskimi jezeri, biseri naših planin, nad hrumečimi vodopadi in brzečimi rekami in potoki. V Blejskem in Bohinjskem jezeru pa se ogleduje v svoji prešerni ničumnosti.

V tem čudovitem lepem kotičku naše domovine si je zgradila izkoriščevalska gospoda razkošne vile in hotele, kamor se je hodila v svojem brezdelnem dolgačas zabavati na račun delavskih žuljev. Kdo od slovenskih delovnih ljudi ne pozna blestečih imen Bled, Bohinj, Kranjska gora itd. Vsakomur so bili ti kraji globoko pri srcu, toda neke daleč in nedosegljivi. Bogataši in razni pustolovci so iztrgali tudi te lepote, ki jih je narava podelila slovenskemu narodu iz rok delavnega ljudstva. Ta gospoda ni želela, da bi delovni človek gledal, kako razsipa plodove njegovih žuljev. Drag je bil oddih v teh letoviščih, predrag za slabo plačane delavce.

Pod Martuljkovo skupino so si že v stari Jugoslaviji zgradili železničarji moderno urejen dom, ker so s svojimi skromnimi dohodki niso imeli prilike in možnosti oddiha v ostalih letoviščih. Martuljkova skupina, najlepša v sklopu Julijskih Alp, je vedno

Slika predstavlja kralja obrat reakcionarnega senatorja Roberta Tafta, ki je "veliki delavski vprašanje" s tem, da je nagovarjal odpravo kontrole cen, nato pa poročil o kongresu velebitniški predstavljal, da je njegovemu imenu. In ta človek, ki se danes štuma ljudstvo po zapadu, bi rad postal predsednik Zedinjenih držav . . .

O prvem jugoslovanskem filmu "Slavica", ki je dosegel v jugoslovanskih kinematografih izreden uspeh, so napisali Francoski v listu "Regard" laskavo priznanje ter v daljšem sestavku poročali o mladi jugoslovanski filmski umetnosti. O "Slavici" pravijo, da je ta film v bistvu zelo lep, velik film — res prvo umetniško delo jugoslovanske filmske proizvodnje.

Razstava sovjetskih umetnikov

V jugoslovanskem glavnem mestu so razstavili začetkom septembra štirje pomembni sovjetski slikarji: Aleksander in Sergej Gerasimov, Aleksander Dejneke in Arkadij Plastov. Ta razstava je dogodek za jugoslovanske delovne ljudi, saj je to prvi neposredni vpogled v sovjetsko umetnost. Z originalnimi deli je razstava približala Jugoslovanom štiri zelo pomembne sovjetske slikarje.

do. Hrana je prvovrstna in izdatna. V pisarni, ko opravljajo formalnosti prijave, te opozorijo, da ne smeš biti nikoli lačen in da pri jedi, v kolikor so obroki premajhni, zahtevaš dodatek, kar se pa redko dogaja z ozirom na obilnost obrokov. Zato ni čuda, če posamezniki pridobijo na teži 4-6 kg v 14 dneh.

Široka je možnost razvedrila in vsakomur po njegovem okusu. Čitalnica, šah, odbojka, rasko kegljišče, radio, biliard, gugalnice, prostor za balinanje in velik plašalni bazen vedno privabljajo številne simpatizerje. Po večerji pa nekoliko plesa in umetniški koncert, kjer nastopajo izbrani upetniki, katerim je omogočil Centralni odbor 14 dnevi oddih v tem domu.

Ugodne zveze z vlaki ti omogočajo nepozabne izlete v bližnjo okolico. Iz Mojstrane, ki je izhodišče na Triglavsko skupino, po dolini Vrat ob brzeči, Bistrici mimo veličastnega 52 m visokega slapa Peričnika prideš pod Triglavsko severno steno, kjer te prijetno pogostijo v Aljaževem domu. Nepozaben je vtis, ko te oči Triglav s svojima varovancema Stenarjem in Cmirom pozdravljata s svojih višin. Iz Kranjske gore pa imaš prekrasen prehod ob Plišnici mimo Špika, Škratice, Razorja in Priskana na Vrščic, od koder imaš razgled v dolino Soče in Trento. Iz Planice pa na izvir Save dolinke in mimo največje skakalnice na svetu v Tamar, kjer te pozdravi veličastni Jalovec s svojim varovancem Ozebnikom. Ob sobotah in nedeljah pa se organizirajo skupni izleti na Bled in Bohinj.

Mnogo je še takih čudovitih lepot, ki jih z besedo ni mogoče opisati in ki so sedaj pristopne vsemu našemu delovnemu ljudstvu. Mnogo nam povedo besede, ki jih je napisal v spominsko knjigo predsednik vneindijske sindikalne federacije Dange ob priliki obiska Indijske in Kitajske sindikalne delegacije v Gozd Martuljku: "Tukaj nam je dana prilika, videti kaj lahko daje Ljudska država svojemu ljudstvu, izkoriščajoč vse, kar priroda lahko nudi svojim praviim otrokom, to je delavskemu razredu pod pogojem, da zmaga revolucija osvobodilni narod pred izkoriščevalci."

Vse to nudijo Enotni sindikati Jugoslavije najboljšim delavcem in nemučnem zastoj, kot nagrado za njihovo požrtvovalno delo. Plevnik Jože.

Casovni komentarji

(Nadaljevanje s 2. strani.)

je ustavilo dva tisoč jugoslovanskih partizanov! . . . Jugoslovanski vojski so se jih ustavili in Trst je bil rešen! Nesreča je ta, da takim racam nasledajo številni čitatelji, katerim se niti ne sanja, kje je Trst, prav tako ne vedo razliko med Jugoslavijo in Čehoslovakijo, a menijo, da je treba "sfikent" te grde "Jugoslovake".

Redek primer

ribe "Squatina angelus" so ujeli ribiči pri otoku Sv. Andreja v Egejskem morju. S skrajnimi silami se je žival hotela rešiti iz mreže. Enega izmed ribičev je tako močno ugriznila, da so ga morali odnesti v bolnico. Ribičem se ni posrečilo ujeti poškodane ribe žive, temveč so jo morali ubiti. — Pošast ima oblo glavlo, zelo močne zobe, plosko telo, raskavo kožo, zelo goste ostri luske. Barve je čokoladne, po hrbtu ima tudi gosto vrsto bodic. Ker je žival zelo zanimiva in predstavlja redkost, jo bodo balzamirali in jo shranili v kakem muzeju.

V Preostali so dnevno ovelovno in delavce vati. Ali li čitate vsak dan?

Masleni bog na strehi sveta

Tibet je prostrana dežela, ki leži onstran Himalaje, največjega gorovja sveta in meji na jugu na Himalajske gore, na severu na Mongolijo, na vzhodu pa na Kitajsko. Izredno visoka nadmorska lega, okrog 5000 m, je s svojimi podnebniimi vplivi čudovito izoblikovala to prostrano planoto, ki jo domačini nazivajo Pamir — streha sveta. Tibet je šestkrat večji od Francije, toda silno redko naseljen in ima polovico manj prebivalcev kot Pariz. Edina prevozna sredstva so mule in velblodi, na katerih lahko človek jede cele dneve, ne da bi našel na kako naselje. Nena doma pa se mu v daljavi pokaže na strmih griču kako obzidano naselje, s svojimi stajbami in značilnem tibetansko-kitajskem slogu s prišiljenimi strehami. Spet drugod se ti prikaže prostrano taborišče več tisoč šotorov. V njem prebiva kako nomadsko plemo, ki se je ustavilo na prostranih pašnikih. Vsak gospodar enega ali več šotorov, kakor je pač velika njegova družina, ima po več tisoč glav živine. V nepreglednih tropskih pasajo konji, govedo, jaki in velblodi. Čim več živine ima kdo od teh nomadov, tem vplivnejši je njegov položaj, tem več zaleže njegova beseda na skupnih shodih, kuriljajih. In potem se spet širijo neizmerno planjave, daleč neke pa se blešče v soncu nebotične gore, na katerih vrh še ni stopila človeška noga. Spet drugod naleti popotnik na skrivnostna jezera, vsa poblejena s tisočimi cvetov lovkavcem in drugih vodnih rož. V temni noči pa se na njih vžigajo svetli plamenčki raznih zemskih plinov, a domačini jih smatrajo kot blodne duše, ki iščejo miru med evjetem teh tihih gorskih jezer. Tak je zunanji pogled na Tibet, skrivnostno deželo naravnih lepot in kulturnih ved.

Do tujcev so Tibetanci zelo nezaupljivi in še danes je prav težko priti v srce te dežele ter prodreti v njene čude in skrivnosti. Neka angleška raziskovalka nam je precej podrobno razkrila tibetanske skrivnosti. Toda to ji je uspelo šele takrat, ko se je popolnoma potibetanila in živela nekaj deset let med tibetanskimi menihi v nekem samostanu. Meništvu v Tibetu je namreč zelo razvito. Vzrok temu so verski nazori Tibetancev, in pa trdo življenje, ki ga nudi visokogorski malo rodovitni tibetanski svet. Po vsej deželi so raztreseni prostorni samostani budističnih menihov, ki so po zaslugi dolgih in trdnih vaj popolni mojstri v okultnih duševnih vedah, izborni hipnotizerji in daljnovidci. Toda preden doseže tibetanski menih to svojo popolnost, mora prestati trdo šolo. Nastanijo ga v enosobni hišici, ki stoji na kakem gorskem pobočju in ima eno samo okno, skozi katerega je videti samo nebo. Vsako leto mu to okence vedno bolj krčijo in časoma popolnoma zazidajo. In tedaj je menih s svojo koncentracijo misli že tako uspel, da se lahko v duhu pogovarja z menihi, ki so na stotine kilometrov daleč proč od njega. V tem je njegova popolnost. Znat se mora znebiti vsakega zemanskega vpliva in živeti samo življenje misli. Zato ni nič čudnega, da imajo ravno ti menihi med ljudstvom ogromen vpliv. In v resnici je Tibet teokratska dežela, to se pravi, da v njem vlada edinole duhovščina.

Verski poglavar Tibetancev je Dalaj-Lama, "živi bog", ki je obenem istočasno tudi politični vladar Tibeta. Njegovi volji, oziroma volji številnega tibetanskega menišva je podvrženo vse prebivalstvo, čigar verska zavest je zelo močna. Budisti verujejo v enega boga, ki se imenuje Budha. Po njegovem nauku mora človek že na zemlji očistiti svojo dušo v trpljenju, po smrti pa se njegova duša premesti v kako drugo živo ali neživo bitje, vedno po zaslugah, ki si jih je stekel za časa svojega življenja. Človekova duša se lahko naseli v kamen, osla, leva, konja ali pa tudi podgano, svinjino in tako dalje. Zato pa je treba mnogo dobrih del in molitve. Ker pa mnogi nimajo časa, da bi vedno molili, imajo posebne svete mlince, na katerih so napisane njihove budistične molitve. Te mlince potem vrte in vsak zavrtljaj zaleže za eno molitev . . .

Preostlnica Tibeta je Lassa. Tam stanuje vrhovni verski poglavar vseh Tibetancev, Dalaj-

Lama; največje romarsko svetišče pa je Kum Bum v severozapadnem Tibetu, kjer se vsako leto zgrinjajo ogromne množice vernikov, da prisostvujejo Budinemu slavlju in proslave praznik maslenega boga.

Na ta dan se zberejo številne množice ljudstva iz vse Srednje Azije. Slikovit je nočni pogled na Kum Bum, ko se v lunini žarkih blešče pozlačene strehe ogromnega svetišča, ležečega v morju tisočih romarskih ognjev. Romarji niso sami, s seboj imajo nekateri vse svoje družine, celo del živine, konj, jakov in velblodov pripeljejo s seboj. Ni je srednjeazijske noše, ki ne bi bila med romarji zastopana in zato pogled nanje poudeni ni nič manj slikovit in pristen.

Ko so romarji zbrani, tedaj pričnejo v samostanu, v katerem biva nič manj kot pet tisoč menihov, velike slavnosti. Množice se prerivajo pred velikim svetiščem, kjer stoji sto in osem milijonov mlincev. Število sto in osem je namreč pri Tibetancih sveto in pomeni število zvezkov, ki sestavljajo Kandjur, tibetansko sveto pismo. Ti mlinci poljo kot ogromne raglje, katerih roket se razlega kilometre daleč. Pred vrati svetišča stoji menih, ki sprejemalo darila za samostan. Darovi še vedno prihajajo, čeprav je že na cele piramide sadja in čaja, ki so ju darovali darežljive roke vernikov.

Šest dni trajajo te verske slavnosti, sedmega dne pa dosežejo višek, ko prinese menihi na nosilnicah "živega boga". Nosilnica je silno dragocena, zgrajena iz dragocenega lesa, slonove kosti, zlata, srebra in dragih kamnov. Pred svetiščem, v katere stoji tri metre visok pozlačen kip Bude, se ustavijo in ga položijo na prestol. Nato se razvije nova procesija: prihajajo verniki z najrazkošnejšimi darovi: bulharskimi preprogami, pekinško svilno in pamirskim suknom, indijskimi dljavami ter sibirskim krznom. Slavlja v počastitev lame se nadaljujejo do večera, ko doseže vsa slavnost višek: čiščenje maslenega boga.

V velikem svetišču so mesece in mesece delali najboljši umetniki, da so ustvarili iz teh ogromnih količin tibetanskega masla kip Bude, visok štiri metre. Vse je do največje potankosti izdelano in to prav mojstrsko. Kip je ves v okraških, umetniško izdelanih rožah, prizorih z bojne-ga polja, kjer je do podrobnosti izdelan vsak vojak z vsem svojim orožjem, skratka, prava umetnina. Skoro eno leto je delalo sto menihov, da je bil kip gotov. Delali so ga v najhujši zimi, da so lahko primerno oblikovali velike gmote masla, napravili so ga iz vrst živalskega mleka in tako dobili različne odtenke, s katerimi jim je uspelo čudovito lepo pobarvati posamezne dele kipa. Veliko dela je bilo in veliko truda. Toda glej!

Ze se bliža kipu Dalaj-Lama. Prvi ga počasti on, nato najvišje meništvu in potem pridejo na vrsto verniki. Vsak se približa kipu, se vrže pred njim na tla in molli. Toda toplota tisočev bakel je že ogrela temno in mrzlo svetleče in pod njenim vplivom se "prične maslo topiti. Zjutraj je na mestu večerjajnega kipa samo še ogromna brezoblična gmota masla, ki je izgubila svoje božanske poteze, nič več ni kip, temveč samo navadno maslo in menihi ga razdelijo ljudem, da ga pojedo.

Tedaj prične romarji podirati svoje šotore, drug za drugim odhajajo na vse vetrove in v starodavni samostan se povrne tišina in mir za leto dni, ko se slovesnost spet ponovi.

(Po Ljudskem tedniku.)

Kaitos in stric

Stal je grški kaitos pod oknom sosedove hiše. Pa je prišel mladi stric iz Amerike. "Vrli, ljubček, kamen v sosedno hišo, razbij mu okna," je dejal stric. "Ne smem," ga je hitro zavrnil. "Toda pa stric: "Le daj, ljubček, le razbij okno, ti bom dal dolar."

Food Prices at All-Time High

Gospodinj, ki so leta 1939 plačale za nakup hrane \$16, morajo sedaj za isto količino živili plačati \$34. Vrednost dolarja se je skrčila na 47c.

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE ZVEŠTOBE

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

Pol ure pod Kalom pa so bili zabiti v zemljo mejniki. Onkraj je vihrala na visokem drogu italijanska zastava. Slovenska zemlja je bila prerezana na dvoje. Tamkaj je bila Italija, to stran velika Nemčija. Kalčani pa so imeli prek meje strice in tete, brate in sestre, botre in botrice ter znanje in prijatelje. V prvih tednih tega novega reda so lahko hodili čez mejo, le nekakšno napisano dovoljenje so ti dali obmejni stražniki, potem pa so čez noč mejo zaprli. Nihče več ni mogel ne sem ne tja, kakor da se je visok zid dvignil med dva rodova enega plemena. Toda Blaž je izkoristil priliko prvih tednov. Mnogokrat je bil v Svetem Križu in ogledal si je bajto v zapuščenem vinogradu, če bo sila tolikšna, da se ne bo dalo vzdržati na domačih tleh. O, Blaž je bil previden, z lastnikom te bajte sta skupaj vojske služila in tudi njegov prijatelj je sovražil tujece.

Glasovi o preseljevanju so spet počasi zamrli, ljudje so se z novimi nadami oprijeli dela. Pokosili so košnice, poželi ječmen in pšenico ter posejali na preorane njive repo in kolera. Lepo je kazalo letos. Ajda je bujno cvetela, čebelarji so točili sladko srč, kakor že dolgo ne, jablane so bile polne, da so pod veje postavljali kolce, pa tudi slive so obrabile in mnogi so že pripravili kadi, v katerih se bodo prevrele, in velike pletenke za novo žganje.

Sosedov France, ki se je tudi vrnil iz vojske, je zdaj vsak večer posedal pri Blaževih in mnogokrat je moral Pavlek iz hiše, ker sta si imela velike in važne stvari povedati. Tudi Marjeta ni smela vsega slišati. To jo je malce pekilo, pa se je udala, kajti ni je grše slabosti za žensko, če je le preveč radovedna. Vedela pa je tudi, da ji bo Blaž prav gotovo zaupal, če bo potrebno, saj nikoli ni nobenih važnih stvari storil brez njene vednosti.

Pavleka pa je koval čas po svoje. Povsod je bil, v vsako stvar je vtaknil svoj radovedni nos, posebno pa ga je mikalo orožje vsake vrste, saj ga je še sedaj bilo najti tu in tam. Vedel je približno, kje je skrita očetova puška, toda tja ni šel nikdar. To je bila skrivnost, v to stvar ni smel vtikati svojega nosu, da, tod okoli se ne sme klatiti. Sosedov France pa, ki se je spoznal na vse vrste orožja, je Pavleka kar hujkal na take stvari.

"Zakaj pa zbiraš vse to?" ga je spraševal Pavlek.

"Fant, nič ne vprašuj. Ali si fant ali nisi?" ga je podpihoval France.

"Sem!"

"Potem moraš o vsem mločati kakor grob!"

"Bom!"

"Ali si Slovenec, ali nisi?"

"Samo in vselej le Slovenec!"

Potem si zapomni: To, kar sedaj delaš, bo Slovenec nekoč rešilo! Zato nič ne vprašuj, kadar bo čas zato, ti bom še marsikaj povedal. Sovražnik ima povsod oči, povsod ušesa. Ker smo majhni, moramo biti previdni in zvijačni!"

Globoko v gozdu pod veliko previsno skalo, v kateri je bila votlina, velika za odraslega moža in tako obrabljena z bujnim mahovjem in skrita v tako gostem bukovju, da si jo le stežka opazil, sta imela skladišče orožja. Tu notri

je bilo že nekaj pušk, nekaj podolgovatih zaboječkov z naboji, samokresi in nekaj bomb. Pavlek je znal že spretno razstaviti italijansko bombo, drugih pa se še ni upal, ker so bile prenevarne, zlasti sifonarke, ker so imele varovalno zaklopko kakor pritiskalo na sifonski steklenici, pa so jo zato vojaki tako imenovali. Kraj je bil tako samoteren in tako daleč od vasi, da je malokdo semkaj zašel razen takšnih pustolovcev kakršni je bil Pavlek. Spodaj v globoči, prav na dnu soteske je šumel hudournik. Otroci so se izogibali takih samot, imenovali pa so globačo Hudičovo brezno in matere so strašile neubogljivo deco, da bodo šle po črnega moža v Hudičovo brezno, če ne bodo pridni. Pavlek je zašel vanjo, ko je jazbeca preganjal. Takrat ga je bilo malce strah, ko je v svoji slepi lovske vnemi zašel tako globoko in je kar po zraku križe delal, kajti vedel je, da se hudič križa boji, počasi pa se je navadil nanjo tudi brez križev, kajti kar nekaj mu je govorilo, da tisto o hudičih ne more biti resnica, saj jih razen na sliki svetega Antona še ni nikjer videl.

Zdaj pa je bil ponosen in napihnjen, ker mu je France toliko zaupal. Rad bi mu razodel skrivnost o zakopani strojni, toda spomnil se je materinih besed, pa je venomer okleval. Lahkomišelnost otroka in odločnost moža sta se borila v njem. Končno pa je zmagal mož! Dogodki so tako hitro bežali drug za drugim, da je človek s svojim življenjem kar stekel nekam daleč naprej, za kar bi poprej potreboval mnogo let.

Pavlek je bil otrok po zunanosti, na znotraj pa je kos nalogam, ki zahtevajo celega moža. Gledal je okoli sebe, ker je čutil opasnost vseh povsod, prežal je na tuje vojake, ki so homotali ob meji, znal se je prilagoditi vsakemu položaju, da, bil je otrok, če je bilo potreba, pa tudi mož, če so dohodki zahtevali. Nedolžno je krevsal za vojaki, kadar so šli na delo k meji, napravil se je tako bedastega in igravega, da so ga vojaki k sebi klicali, zlasti kadar je imel kavko na rami in tako je lahko natančno ogledoval, kako so vojaki postavljali mine ob meji.

V zemljo so zabili količke tako globoko, da jih je trava zakrila, na količke so pričvrstili bombe sifonarke v vodoravni legi. Iz bombe so izpulili varovalke, namesto njih pa so vtaknili v bombo tanko žico v obliki zanke, ter z žico zvezali po dve bombi, ki sta bili oddaljeni deset metrov vsaki sebi. Vse pa je bilo tako nizko ob zemlji, da je trava vsa napravo popolnoma zakrila.

Pavlek je dobro vedel, kako nevarna past je to. Čim bi se zadel ob žico, bi se bomba razletela. Pa tudi mine so zakopavali v zemljo. To so bile naprave z močnim dvojnimi plaščem v obliki valja ali pa škatla, v kateri je bilo silno močno razstrelivo in nasekano železo. Na vrhu valja sta prežala dva roglička, ki sta, potegnjena navzgor, napela pero udarne igle. Vsa vrhnja naprava je bila zvezana z majhnim vzvodom, s katerega so napeli vrvice po travi do bližnjega količka. Takšna mina ubije namah nekaj ljudi in živali in pred kratkim je taka mina raznesla kravo, ki se je zapasla na to skrito past.

(Dalje prihodnjič.)

Zvestoba Ivana

Hozjana

Jože Bon

S temnimi, grozečimi oblaki, ki so se v velikem tednu leta 1941 podili po nebu nad Prekmurjem, je pridrvel med delovne in mirne Prekmurce okupator—madžarski fašist.

Molčali so ljudje po prekmurški ravnini. Brez moči in odrašljih sinov—bili so razkropljeni po vseh krajih razpadajoče države—so ženske s straham spremljale z očmi kolone vojaštva.

Malokatero prekmurško oko je v tistih težkih dneh jokalo z zemljo, ki je ječala in trpela in malokatera roka je pomahala okupatorju, ki je trenutne lahke zmage pijan—vriskal in divjal.

Prekmurje je bilo pusto in temno, kot je bilo temno in pusto v oblakih nad njim.

Na cesti—ne daleč od Murske Sobote—je stal, naslonjen na cestni strojni valjar mož, star svojih pet in petdeset let. Madžarski vojaki so hoteli mimo njega naprej. Starec ob valjarju ni slišal psovka, ki so padale nanj.

Kaj naj stori? Bežati? Umakniti se? Kam? Od vseh strani so prihajali glasovi, da je že vsa dežela zasedena. Stopil je na valjar in sedel za krmilo. Njegove oči, ki so do sedaj mrtvo gledale v razdejanje in nesrečo,

so oživele in dobile izraz velike ljubezni, ki je živel v srcu. Valjar je že ves dan miroval. Ohlajen je nudil svojemu vodiču, da je nanj naslonil vroče čelo. Mož se je zamislil.

Ena in dvajset let je že v službi na cesti. Brez ceste, čeprav večkrat prašne in blatne, živeti ne bi mogel. Pred leti so mu zaupali stroj-valjar. Takrat se mu je zdelo, da je postal najbogatejši človek na svetu. Sam ni vedel, od kod ta njegova ljubezen do stroja. Nегоval ga je in zaspati ne bi mogel, če bi ga pustil zvečer v baraki prašnega ali mokrega. Nekateri so ga zaradi te ljubezni zasmehovali, kar mu pa ni šlo do živega. Hudo pa mu je bilo včasih, ker ni s strojem vozil po lepših cestah.

In kaj bo sedaj? Bo ob stroj-valjar, ob svoje bogastvo? Ivan Hozjan, cestar—strojnik, iz Čeranovcev v Prekmurju, je na stroju stisnil pesti.

—Od stroja me tudi živ hudič ne odtrga!

Še težji dnevi so prišli nad Prekmurje. Izdajstvo je namakalo s krvjo poštenih ljudi prekmurško zemljo. Hozjana je to bolelo, še bolj bi ga pa bolela izguba stroja, ki mu je ostal zvest in ga ni niti za uro spustil iz oči. Imel ga je skritega.

Nekega dne so prišli k njemu Madžari.

—Kje imaš valjar?

Hozjan je bil izdan. Dva dni je tajil, tretji dan je omagal pod udarci, ni pa toliko omagal, da ne bi zaprosil: —Če vzame-

te stroj, vzemite tudi mene z njim!

Hozjan se je odpeljal s strojem na Madžarsko.

Tam je vozil in gladił madžarske ceste. Že je mislil, da je rešil sebe in stroj. Z brnenjem stroja mu je prišla na usta domača pesem, ki pa je kmalu zamrla, a v srcu ga je nekaj zasklelo. Hozjan je postal nemiren. Kaj mu je? Ali nima stroja in lepih, belih cest?

Zvečer, ko je očistil stroj, nikakor ni mogel zaspati. V duhu je zagledal domače ceste v Prekmurju in takrat ob misli na nje, ki so bile res zanikrne in slabe, mu je postalo nekam toplo pri srcu. Videl je samega sebe, kako vozi s strojem po teh cestah in bil je srečen. Hozjan je spoznal, zakaj je postal nemiren. Spoznal je, da ni vseeno, kje dela in da je njegova zvestoba stroju—prav tako zvestoba domovini, ki je tako močno trpela.

Zopet je stisnil pesti.

—Živ hudič me ne odtrga od stroja, s katerim se moram vrniti v domovino!

Najtežji dnevi so prišli nad Hozjanovo domovino, toda s trpljenjem je prišlo tudi upanje in vera, da se bliža obračun z okupatorjem. Hozjanovo srce je bilo ob misli, kako bo takrat, ko se bo s strojem vrnil v osvobodeno domovino. Valjar bo okrasil, čistil, da se bo svetil kot sončen dan. Peljal se bo po prekmurških cestah. Domačini ga bodo po dolgem času poz-

dravljali in se mu ne bodo več smejali zaradi ljubezni do stroja.

Pa ni bilo vse tako, kot si je zamislil Hozjan.

Rdeča armada se je bližala kraju, kjer je živel. Bobnenje sovjetskega topništva je prinašalo strah in grozo v madžarske fašistične kosi.

Hozjan je skušal s strojem zbežati. Ni mu uspelo, ker so ga nadzirali. Ko pa so prišli neznan madžarski častniki in zahtevali od njega, da priključi valjarju tri stanovanjske vagonne, v katerih bo odpeljal v Nemčijo družine teh oficirjev, ga je močno zaskrbelo. Ni odnehal: s strojem se mora vrniti v domovino.

Sto osemdeset kilometrov daleč v Nemčijo je že pripeljal madžarske fašistične begunce. Vso pot ga je spremljala pesem sovjetskih topov. V Gross St. Petersdorfu je to bilo: Za vsako minuto, z vsakim kilometrom se je oddaljeval od domovine. Nikamor več! Hote je pokvaril valjar in se delal, kot da bi ga ne mogel popraviti. Ni mu uspelo. Prišel je avstrijski mehanik in ga popravil.

—Čez pol ure se odpeljem naprej — mu je strogo zapovedala žena madžarskega oficirja. Večerilo se je. Hozjan ni vedel, kaj naj napravi; ali domov brez stroja, ali naprej v negotovost?

Odločil se je s težkim srcem za prvo. Ko je pobegnil in osem dni neščal ali se vozil proti domu, je zardeval od strahu, ko bo prišel brez stroja. Nihče ga ne bo pozdravil in še bolj ga bodo zasmehovali, ker bodo mislili, da je bila njegova ljubezen do stroja prazna.

Ko se je vrnil, se je izpolnilo, kar je s strahom pričakoval. Njegov sosed ga je prvi včepil zaradi stroja. Potem so sledili drugi. Celo na okraju v Murski Soboti so ga zbadali.

Hozjan je trpel. Res da je domovina osvobodjena, toda kaj je on storil za to? Niti stroja ni čul.

Umikal se je ljudem in po štirinajstih dneh se je odločil, da gre nazaj po stroj. Stopil je na okraj in na komando rdeče armade v Murski Soboti, kjer se jim je zaupal in izprosil dokumente za pot po tistem delu Nemčiji, ki je bila zasedena od rdeče armade. Dobil jih je.

Vso dolgo pot ga ni malo skrbelo, ali bo onespособljen stroj še v Gross St. Petersdorfu. Kaj, če ga ne bo? To misel je odganjal od sebe kot steklega psa. Ko je ves utrujen prispel v ta kraj, je že od daleč zapazil ob cesti valjar. Hozjan je takrat na glas zavpiskal in še mar mu ni bilo sovjetskih vojakov, ki so ga začudeno gledali.

—Mislijo, da sem pijan — je sam pri sebi mislil Hozjan.

Šel je na sovjetsko komando, pokazal dokumente in zaprosil za pomoč, da bi našel del stroja, ki ga je vrgel v potok. Našel ga je! Takrat bi najrajši v drugič zavpiskal. Malo zarjavel je bil, pa ga je njegova pridna roka kmalu očistila in Hozjan je drugi dan, ko so mu Rdečearmeji postregli z jedjo in pijačo, odpeljal valjar proti domu. Z bencinom so mu pomagali med potjo sovjetski vojaki.

Neskončno dolga je bila pot

do doma in Hozjan je večkrat v sebi pogodrnjal nad prijateljem—valjarjem, da tako počasi "rine" v domovino. Še nekaj se je posrečilo našemu Prekmurcu. Med potjo je dobil še tri valjarje, ki so jih hoteli Nemci in Madžari odpeljati daleč v Nemčijo, za nameček pa še kompresor. Z valjarji vred je dobil tudi fante—Slovence, ki so znali voditi valjar. Vračali so se iz taborišč, pridružili so se Hozjanu.

Vesela kolona se je bližala domovini. Hozjanu je srce vriskalo. Pel je ni pel. Čudovito lepo je soglašala pesem s strojem. Pred mejo so ustavili. Julija meseca je bilo in izbira cvetja ter zelenja velika. Ko da bi peljali okrašene valjarje na predpustno rajanje v Nico, taki so bili videti.

V Murski Soboti je Hozjan sporočil, da se je vrnil s štirimi valjarji in kompresorjem. Zaprošil je, če lahko še naprej opravlja svoje delo na cesti s svojim valjarjem.

Lansko leto je bil Hozjan z valjarjem na Vrtniki, letos sem ga našel pri Domžalah. Pridno utrjuje naše nove ceste. Ves zadovoljen se je smejal in mi povedal, da pesem njegovega stroja še nikoli ni tako lepo in ubrano pela kot v prerojeni in za vedno osvobodjeni domovini.

Korupcija zavira obnovo in gospodarski razvoj Trsta

Trst.—Tednik mestnega odbora SIAU-ja "Il Progresso" je objavil članek pod naslovom "Naredimo račune", v katerem razpravlja o dveletni upravi zavezniške vojaške uprave. List vprašuje, kdo bo plačal milijarde lir, ki so si jih z goljufijo prisvojili razni funkcionarji. "Upamo, da bo vsa teža teh goljufij padla na one glave, od katerih so odvisni oficirji, ki so bili vmešani v goljufije."

List navaja, da je mnogo gradbenih tvrdk zaradi škandalov, ki so ga odkrili pri zavezniškem uradu za javna dela na robu propada, in da grozi nevarnost, da bodo na tisoče delavcev vrgli na cesto. Za vse to nosi krivdo ZVU, ki je zaradi preiskave prekinila plačila gradbenim tvrdkam.

"Il Progresso" ugotavlja, da bi se morala ZVU zavedati, da je mnogo bolj potrebnih del, kakor so galerije. Mnoge hiše, porušene od bombardiranja, čakajo na obnovo. Tovarne in delavnice so potrebne finančne pomoči, če hočejo izvesti obnovitvena dela. Nujno je, da se dajo brezdomcem stanovanja, našim brezposelnim delavcem in tovarne s polno aktivnostjo in trgovcem možnost, da vzpostavijo stike s tradicionalnimi klienti Trsta. "Naravno je, da je za vse to potrebna res poštena uprava, ki se bo zanimala za probleme življenja mesta, ne da bi pri tem špekulirala na osebnih dobičkih svojih funkcionarjev. Potrebno je, da sodelujejo pri upravi mesta domači ljudje, ki jih bo izbral kolektiv in ki bodo dajali račun ne samo vladi, ampak predvsem temu kolektivu."

Članek zaključuje, da je bilo

v dveh letih zavezniške uprave nešteto goljufij. Več milijard lir so potrošili brezvestni ljudje, ki so si kopičili ogromna bogastva, medtem ko je ljudstvo vsak dan bolj stiskalo pas.

Razni mali oglasi

A BIG OPPORTUNITY

FOR YOUNG & HUSKY MEN

Age 21-40

No experience needed
We will train you in our synthetic rubber division.
Night or day shifts - Good pay
6-day week - Automatic increases
ACADIA SYNTHETIC PROD. DIV.
Western Felt Works
4115 Ogden Ave.

SPOT WELDERS
2nd Shift
POWER BRAKE OPERATORS
1st, 2nd, and 3rd Shifts
POWER BRAKE SET UP MAN
2nd Shift
PUNCH PRESS OPERATORS
1st, 2nd, and 3rd Shifts
ASSEMBLY DEPT. MEN
1st and 2nd Shifts
SHIPPING DEPT. MEN
1st Shift
TOW MOTOR OPERATOR
TRUCKERS

Overtime and night bonus, paid vacation. Coffee served at rest and rest period. Apply
MONROE STOVE COMPANY
3528 N. Milwaukee Ave.
Employment Office
Mulberry 1500 Mr. Martin

Listnica uredništva

Ker poštini zakon prepoveduje vsako oglašanje kakršnega koli srečanja v listih, prosimo vse dopisnike, ki oglašajo priredbe svojih društev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za zbiranje denarja, naj v svojih poročilih ne omenjajo sreč ali srečanja, kakor tudi ne kartali ali tombulskih zabav, ako je za ne določena vstopnina. Poštna uprava zahteva od nas, da more vse tako oglašanje iz lista. Prosim, držite se tega.

V Prosveti so dnevna svetovna in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

VAŽNO OBVESTILO

naročnikom dnevnika Prosvete

V smislu sklepa seje gl. odbora z dne 14. februarja 1947, je bila naročnina za dnevnik Prosveto povišana za \$2.00 letno za vse naročnike.

To velja tudi za VSE one naročnike, ki imajo prišteti po PET članov iz družine, torej se razume, da MORATE TUDI VI DOPLAČATI \$2.00 za naročnino za vaš dnevnik.

Po sklepu gl. izvršnega odbora se ne sme v nobenem slučaju upoštevati VEČ KOT PET ČLANOV iz ene družine pa tudi če imajo več kot pet članov in morajo biti iz enega in istega naslova. Ostali, ki jih je več, morajo prejemati glasilo TEDNIK, da tako vedo kaj se vrši v organizaciji S. N. P. Jednoti.

Vsled tega prosimo, da to upoštevate in nam pošljete še \$2.00 za vašo naročnino.

PHILIP GODINA, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto la prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člane ali nečlane \$2.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri član preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:	
Za Združ. države in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je \$2.50
1 tednik in \$0.80	1 tednik in \$0.80
2 tednika in \$1.60	2 tednika in \$1.60
3 tednike in \$2.40	3 tednike in \$2.40
4 tednike in \$3.20	4 tednike in \$3.20
5 tednikov in \$4.00	5 tednikov in \$4.00
Za Evropo je \$11.00	

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2. _____ Čl. družine _____

3. _____ Čl. družine _____

4. _____ Čl. družine _____

5. _____ Čl. družine _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Morete li dobiti delo, ki bi nadkriljevalo to?

Primerjajte ga lahko s civilno službo prinašajočo \$2500 letno... nudi vam potovanje... šolanje... avanture. Vse to je vaše—koj po zaključeni višji šoli—ko vstopite v redno armado.

Zveni dobro, ne? Vaša hrana, obleka, stanovanje, zdravniška in zobozdravniška oskrba, liberalen pokojninski plan—vse prosto preskrbljeno. Dobite \$75 mesečno kot prostak, in to je samo začetek. Napredovali bode hitro ako posedujete potrebne sposobnosti v to smer.

Uživati bodeste armadno življenje. In kar je več, uživati bodeste globoko zvest, ki je ima človek vedoč, da vrši eno najvažnejših del na svetu. Vse podrobnosti vam nudi vaš najbližji Army in Air Force Recruiting Station.

U. S. Army
ARMY FOR YOU
ARMY FOR YOU
ARMY FOR YOU

168 W. Van Buren St.
2001 Irving Park Blvd.
8500 So. Racine Ave.